

УДК 94(477.82)+61(092)«1920/2012»

DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-hist-2025-2-22>**Велінець Юрій,**

доктор філософії (за спеціальністю «Історія та археологія»),

провідний науковий співробітник,

Нововолинський історичний музей

velinets.yura@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-8998-0230

ЖИТТЄПИС, ЛІКАРСЬКА ПРАКТИКА ТА НАУКОВО-МЕДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛИНСЬКОГО ХІРУРГА ВОЛЬФА СОКОЛЬСЬКОГО (1920–2012 рр.)

У статті наведено основні віхи життя та діяльності видатного хірурга, учня Миколи Амосова, кандидата медичних наук Вольфа Мойсейовича Сокольського. Проаналізовано роки навчання Вольфа Сокольського у медичних інститутах та його професійне становлення як лікаря-хірурга. Особливу увагу приділено його особистому внеску в розвиток хірургії та розбудову медичних закладів Волинської області. Досліджено взаємозв'язки та наукову комунікацію Вольфа Сокольського зі своїм вчителем, відомим українським авторитетом хірургії – Миколою Амосовим. Охарактеризовано роль Миколи Амосова в науковому зростанні та кар'єрному рості Вольфа Сокольського, а також його сприяння в технічному забезпеченні провінційних лікарень, зокрема Волинської області. Враховуючи єврейське походження Вольфа Сокольського, у статті відображено звинувачення його на тлі сталінських репресій у «Справі лікарів» (1952–1953 рр.).

Розглянуто напрями наукових досліджень Вольфа Сокольського, зокрема його вивчення торакальної хірургії (грудної хірургії), хірургії черевної порожнини та серця. Обґрунтовано особистий внесок Вольфа Сокольського у вивчення хронічних травматичних бурситів, які є одним із професійних захворювань суглобних сумок колін і ліктів шахтарів. Охарактеризовані способи запобігання виникнення шахтарських професійних захворювань, що пропонувалися Вольфом Сокольським, а саме розроблення спеціальних наколінників у шахтарську робочу форму. Розкрито нові лікарські технології лікаря-практика, які сформував Вольф Сокольський за результатами проведених наукових досліджень. Визначено вплив медичних надбань Вольфа Сокольського на підвищення майстерності колег – молодих і молодосвідчених лікарів Нововолинської медсанкастини. Висвітлено сімейне життя та родинні взаємозв'язки сімейства Сокольських.

Ключові слова: хірургія, Вольф Сокольський, медицина, Нововолинськ, Волинська область, Микола Амосов, Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн.

Для сучасної історіографії важливими є просопографічні дослідження відомих постатей в історії різних галузей знань, суспільного життя, зокрема в історії медицини. В історії української хірургії найбільш відоме ім'я академіка, доктора медичних наук М. Амосова, який зробив значний внесок у розвиток кардіохірургії і трансплантології. Натомість імена його вихованців, які досягли вагомих вершин у медичній науці, а також підвищили рівень фаховості проведених операцій у провінційних лікарнях України, майже не відображено в наукових виданнях. Серед таких варто відзначити Вольфа Сокольського – талановитого хірурга, кандидата медичних наук, який здійснив помітний вклад у розвиток української хірургії, становлення медичних закладів Волинської області та порятунку життів нововолинських гірників.

Досі в історіографії не було належним чином висвітлено біографію В. Сокольського, а науково-лікарська діяльність зазначеного лікаря-хірурга не була об'єктом дослідження. Тому метою цієї статті є вивчення науково-медичної діяльності В. Сокольського, характеристика наукових праць дослідника та виявлення основних профільних напрямів досліджень, а також висвітлення життєвого шляху зазначеного лікаря-хірурга.

Вольф Мойсейович Сокольський народився 9 грудня 1920 р. у містечку Кам'янка Щучинського району Гродненської області в Білорусі, яка на той час перебувала у складі міжвоєнної Польщі. За національністю – єврей. Батько Мойсей Сокольський ще до Першої світової війни закінчив гімназію в Російській імперії, а потім – факультет фармакогнозії Єнського університету Німеччини. Після відновлення Польської держави в 1921 р. його запросили на викладацьку роботу у Варшаву¹. Мойсей Сокольський обіймав посаду доцента фармакології у Варшавському університеті до 1935 р., а після став власником аптеки в місті Кам'янка Гродненської області в Білорусі². Свої знання і досвід він передав сину, який ще в ті часи проявив зацікавлення лікарською справою. Матір Вольфа Сокольського мала гімназійну освіту, але була змушена лишатися домогосподаркою, оскільки виховувала трьох доньок і двох синів. Як згадував В. Сокольський, *«мама мусила замкнутися на трьох «К»: Kinder, Küche, Kirche [діти, кухня, церква]»*³.

Старший брат Яків, відслуживши строкову службу в польському війську, поїхав у 1936 р. до Ізраїлю (на той час Палестина, яка була під мандатом Великої Британії), де спочатку записався у єврейську підпільну армію. Був учасником Північноафриканської кампанії Другої світової війни (1940–1943 рр.), понад 20 років прослужив офіцером. Незабаром брат став власником великої будівельної фірми. Я. Сокольський неодноразово запрошував брата переїхати до нього в Ізраїль, де його чекали відома клініка з високооплачуваною роботою (Карпенюк Т., 2014, с. 93).

В. Сокольський у віці п'яти-семи років був зарахований у єврейську релігійну школу, а потім – у польську початкову школу. У 1933 р. вступив до гімназії в місті Щучин Гродненської області. Після закінчення гімназії вступив до фізико-математичного інституту в місті Ліда Гродненської області. Під час навчання опанував латинську, німецьку, французьку, давньогрецьку, російську й польську мови та планував продовжити навчання в Мінському медичному інституті⁴.

Закінчивши в 1939 р. навчання в інституті та у зв'язку із приєднанням території Білорусі до складу СРСР, В. Сокольський був змушений відкинути свої мрії навчання на лікаря та йти працювати, аби мати кошти на прожиття. Упродовж серпня 1939 – серпня 1940 р. працював рахівником контори «Заготльон» у місті Щучин Гродненської області. У серпні 1940 р. перевівся на роботу у спецбудівництво № 273 (військовий аеродром) містечка Щучин Гродненської області на посаду начальника відділу технічного постачання⁵. Власне тут застала В. Сокольського війна, оскільки німці почали бомбардувати аеродром. Про важкі воєнні роки В. Сокольський згадує: *«Чи то якийсь панічний страх, чи щось інше підштовхнуло мене їхати з цих країв [Білорусії] подалі. Дістався до станції Бихів, сів у перший-ліпший товарняк. Куди їхати, було все одно, аби далі від фронту»*⁶. Особливо наполягав на евакуації молодого В. Сокольського керуючий будівництвом аеродрому в Білорусі І. Носов. Понад місяць тривали його блукання залізницями без змінного одягу, харчів, з 30 рублями в кишені⁷.

У липні 1941 р. В. Сокольський прибув до міста Перм (на той час називалося Молотов), де на вокзалі почав розпитувати про наявність у місті медичного інституту. З'ясувавши, що такий є, юнак прийшов до ректора Пермського медичного інституту П. Сумбатова, який прийняв його на навчання без документів. В умовах війни річну програму в медичному інституті проходили за семестр (Карпенюк Т., 2014, с. 93). У Пермі В. Сокольський одружується на Кирило-

¹ Сидько В. Під скальнелем хірурга не вмер жоден пацієнт. *Волинські губернські відомості*. 2003. 20 листопада. № 47 (166). С. 12.

² Державний архів Волинської області. Ф. П-4551. Оп. 1. Спр. 1080. Арк. 6–8.

³ Сидько В. Указ. праця. С. 12.

⁴ Державний архів Волинської області. Ф. П-4551. Оп. 1. Спр. 1080. Арк. 6–8.

⁵ Там само. Арк. 2.

⁶ Сидько В. Указ. праця. С. 12.

⁷ Адамович Т. Учень Амосова живе у Нововолинську. *Володимир вечірній*. 2002. 1 серпня. № 31 (206). С. 10.

вій Кірі Миколаївні, яка в той час працювала в цьому місті. У серпні 1942 р. В. Сокольський вирішив перервати навчання та переїхати в місто Тбілісі до своєї тещі (матері дружини)⁸.

Після прибуття до Грузії В. Сокольського призивають у ряди радянської армії. У ній він обіймав посаду стрільця 30-го стрілецького полку 61-ї стрілецької дивізії, а згодом обслуговуючого міномету у складі радянських військ Північно-Кавказького фронту. Про свої роки військової служби В. Сокольський згадує: *«Під час гарячого бою, коли закінчилися боєприпаси, метнувся до складу за новим ящиком і раптом за спиною прозвучав вибух, повернувся, а міномета і товаришів немає»*⁹.

У 1942 р. радянське командування видало наказ про зобов'язання доучуватися тим, хто вчився в медичних закладах, оскільки тил і фронт потребують лікарів. Тож у листопаді 1942 р. В. Сокольського було демобілізовано і він вступає до Тбіліського медичного інституту. Проте із звільненням Білорусі від нацистської окупації В. Сокольський у 1944 р. вирішує їхати до рідного містечка Кам'янка: *«Я поїхав додому, страшенно знузьгувався за рідними. Але мене ніхто не чекав: фашисти розстріляли всіх близьких. Повертатися у Тбілісі не хотілося. Мінський медінститут ще не відновив роботи після війни... І я подався до Львова, там і довчився»*¹⁰. Зазначимо, що в перші дні окупації нацисти вивезли до концтабору родину Сокольських – батька, матір, трьох сестер, діда з бабусею.

У липні 1946 р. В. Сокольський закінчив Львівський медичний інститут й отримав направлення на роботу в місто Колки Волинської області, де працював головним лікарем лікарні та головою Колківської районної ради. Умови в лікарні, за яких прийшлося працювати В. Сокольському, були складними, тому, розуміючи всі труднощі, намагався покращити ситуацію, про що згадував: *«Колківська районна лікарня – це була стара, перекошобочена хатина (вікна на землі лежали) з кількома ліжками. На околиці Колок знайшов стару поломану вантажівку. Відремонтував. Навчився їздити. При машині я вже був «крутий» начальник! Принаймні, дрова з лісу регулярно возив до лікарні. Потім виділили мотоцикл. Німецький, трофейний, очевидно. З обласного бюджету виділили кошти на ремонт лікарні. А я прикинув: що там ремонтувати? Ця хатина от-от завалиться. Вирішив будувати нове приміщення, біля Старосілля. Фундамент заклав, стіни звів. Аж тут перевірка наскочила. Кримінал загрожує, адже виділені гроші я використав не за призначенням. Викликають мене в область. А головою обласної ради тоді був А. Мізюк, ми з ним працювали і приятелювали у Колках. Він і каже мені на вухо: “Я тебе буду страшенно сварити, але ти не переймайся: так треба. Сам же почав будівництво, то й завершуй”. Це я і зробив»*¹¹.

У 1952 р. секретар обласного осередку компартій, дізнавшись про заповітну мрію В. Сокольського стати хірургом, дає направлення на чотиримісячні курси в Луцьк. Після закінчення в липні 1952 р. курсів спеціалізації по хірургії В. Сокольський був направлений у місто Камінь-Каширський Волинської області на посаду головного лікаря і завідуючого хірургічного відділення¹². У тому ж 1952 р. Сокольського делегували на всесоюзний з'їзд хірургів, де він мав змогу прослухати доповідь відомого українського хірурга М. Амосова. Про свою участь у з'їзді В. Сокольський згадує: *«Прослухавши доповідь Миколи Михайловича Амосова, я зрозумів, що до справжнього хірурга мені ще далеко. Дізнавшись, що Амосов [у 1955 р.] організував у Києві всесоюзну групу торакальних хірургів (тих, що проводять операції в грудній порожнині), я направився туди. Проте група вже була укомплектована, і мені допоміг сам Амосов, який запримітивши мою пристрасть до хірургії особисто поїхав до міністра, аби той дозволив взяти 16-го слухача»*. Упродовж липня – грудня 1955 р. В. Сокольський проходив курси тора-

⁸ Державний архів Волинської області. Ф. П-4551. Оп. 1. Спр. 1080. Арк. 6–8.

⁹ Ковалюк Г. Учень Амосова і Шалімова. *Волинь*. 2000. 26 грудня. С. 3.

¹⁰ Сидько В. Указ. праця. С. 12.

¹¹ Там само.

¹² Державний архів Волинської області. Ф. П-4551. Оп. 1. Спр. 1080. Арк. 6–8.

кальних хірургів при Київському інституті вдосконалення лікарів, на яких заняття проводив особисто М. Амосов¹³.

Лікарська праця в Камінь-Каширській лікарні була також не простою через неналежне матеріально-технічне забезпечення. У приміщенні лікарні не було світла. Під час операцій в освітленні допомагала кінофікація, а саме пересувна електроустановка. Не було приладів для підготовки пінцетів, якими припікали тонкі судини, щоб ті не кровоточили. В. Сокольський згадував: *«Я садовлю у сусідній палаті слюсаря із запаленою паяльною лампою і протягом чотирьох годин бігаю туди-сюди, загартовую інструмент. Коли написав про це Амосову, а ми уже з ним довгий час листувалися, той був шокований. Амосов пішов із тим моїм листом у Міністерство охорони здоров'я та «вибив» відповідний прилад. Його надіслав до міста Камінь-Каширський поштою»*¹⁴. У Камінь-Каширській лікарні В. Сокольський провів унікальну на той час операцію з видалення легені у хворої жінки на туберкульоз. Уперше на Волині така операція проходила під місцевим наркозом.

Під час перебування В. Сокольського на посаді головного лікаря і завідуючого хірургічного відділення Камінь-Каширської лікарні на тлі сталінських репресій, коли шуміла «Справа лікарів» (1952–1953 рр.), інструктор Камінь-Каширського райкому партії запідозрював його у вбивстві партійних чиновників. Зокрема, він викликав хірургічну медсестру й задав їй запитання: «Чи правда, що Сокольський зарізав 12 пацієнтів?» У жінки це питання викликало шок. Очевидно, їй повірили, що ця інформація – наклеп. Тому В. Сокольський продовжив свою працю без втручання спецслужб¹⁵.

У 1956 р. В. Сокольський розлучився із своєю дружиною Кириловою Кірою Миколаївною та одружився на випускниці Харківського медичного інституту, лікарці-фтизіатрі Варварі Никифоровні, яка згодом працювала оториноларингологом у Нововолинській медсанчастині¹⁶.

У 1957 р. Вольф Сокольський був направлений обласним лікарським відділом у місто Нововолинськ Волинської області на посаду завідуючого хірургічним відділенням. Тоді лікарня міста Нововолинська перебувала у стані будівництва, тому умови роботи були не простими, проте її розміщення в шахтарському центрі давало свої привілеї. *«Всі медичні кабінети і відділення розташовувалися в бараках, розкиданих по усьому місту. Нинішнє лікарняне містечко зводилося на моїх очах, а лікарів було мало. Натомість фінансували нас на найвищому рівні. Я міг викликати на консультацію будь-якого спеціаліста із Києва чи Москви або ж затребувати будь-які ліки, і їх доставляли в найкоротший термін. Згодом при нашому хірургічному відділенні організували інтернатуру через, яку пройшло понад 200 хірургів»,* – згадував В. Сокольський¹⁷. У Нововолинську В. Сокольський у 1960 р. створив і очолив при міському Палаці культури університет громадського здоров'я. Заняття в ньому відбувалися раз на місяць і проводилися лікарями задля донесення медичних знань і здорового способу життя серед робітників Нововолинська. До програми навчання було сформовано цикл лекцій про гігієну побуту, праці, попередження професійних захворювань тощо¹⁸.

На початку 1960-х рр. В. Сокольський зблизився із М. Амосовим і прийняв рішення вступити до аспірантури. Тому розпочинає досліджувати хірургію легень, у якій спеціалізувався М. Амосов. Як результат, видає в 1961 р. у «Віснику хірургії імені І. І. Грекова» наукову статтю «Досвід грудної хірургії у периферійному хірургічному відділенні» (Сокольський В., 1961, с. 34–38). У тому ж році у галузі хірургії легень В. Сокольський, уже у співавторстві з М. Амо-

¹³ Савчук В. Коли не було електроструму, рани запаював... паяльною лампою. *Володимир вечірній*. 2010. 4 березня. № 9 (602). С. 6.

¹⁴ Сидько В. Указ. праця. С. 12.

¹⁵ Ковалюк Г. Указ. праця. С. 3.

¹⁶ Державний архів Волинської області. Ф. П-4551. Оп. 1. Спр. 1080. Арк. 6–8.

¹⁷ Савчук В. Указ. праця. С. 6.

¹⁸ Сокольський В. За здоровий побут. *Радянська Волинь*. 1960. 11 червня. С. 3.

совим, публікує статтю у виданні «Грудна хірургія» (Амосов Н., 1961, с. 72–76). В. Сокольський згадував: «Для мене Микола Михайлович Амосов завжди був не тільки улюбленим вчителем, а й справжнім другом та батьком. Саме йому завдячую всім чого зміг досягти»¹⁹.

Проте партійне керівництво Нововолинська й області втрачати фахівця хірургії не бажало. Ось як згадує свої плани та намагання вступити до аспірантури В. Сокольський: «Саме завдяки знанням французької я зміг ближче познайомитися з всесвітньо відомим Амосовим. Під час перебування на курсах я переклав лист, у якому повідомлялося, що його вибрали у міжнародне товариство хірургів у Брюсселі. Тому саме Амосов запропонував мені продовжити навчання в аспірантурі. Так би й сталося, коли б не лист з Нововолинська до Міністра охорони здоров'я, у якому повідомлялося, що я вже був на курсах у Києві, а тут чогось знову приїхав, натомість в молодому шахтарському місті немає кому оперувати хворих. На той час Амосов був у Румунії на зборах хірургів...»²⁰. Зібравши речі, В. Сокольський направився до Нововолинська, у зв'язку із чим М. Амосов згодом у листі висловив незадоволення, тим що В. Сокольський не дочекався його, допоки він повернеться і зміг би виправити цю справу²¹.

У 1962 р. В. Сокольський розпочинає написання дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук. Враховуючи особливості захворювань пацієнтів Нововолинської медсанчастини, які були здебільшого робітниками вугільних підприємств, В. Сокольський вибирає тему дисертації «Хронічні професійні бурсити у гірників Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну». Науковими керівниками дисертації були завідувачий кафедри факультету хірургії Львівського державного медичного інституту, професор, доктор медичних наук Г. Караванов та завідувачий кафедри патологічної анатомії Львівського державного медичного інституту, професор, доктор медичних наук Є. Пальчевський (Сокольский В., 1963, с. 2).

За результатами дисертації В. Сокольським зроблено висновок, що хронічні травматичні бурсити є професійним захворюванням шахтарів, зокрема робітників очисних забоїв шахти, у зв'язку із чим пропонувалися шляхи запобігання їх виникнення. Крім того, автор дисертації зазначає, що наколінники, які видаються гірникам, не вирішують проблеми, у зв'язку із чим В. Сокольським було сконструйовано наколінник, який задовільно пройшов випробування в умовах Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну (Сокольский В., 1963, с. 18–20). Він виготовлявся з мікропористої або губчастої гуми у вигляді короткого жолоба, що повторював форму коліна й верхньої частини гомілки. Спереду був невеликий козирок, який досягав верхнього краю наколінної чашечки. Наколінник кріпився тільки до гомілки за допомогою декількох поясків, виготовлених із брезенту й гуми (Сокольский В., 1962, с. 24). Проте технічна документація і надалі передбачала дотримуватися старих зразків наколінників, що викликало нарікання з боку шахтарів. Так, у 1968 р. громадський інспектор шахти № 1 Л. Кошлатий стверджує: «Спецодяг не витримує жодної критики. Нам лише розповідають про нові зразки спецодягу із якихось особливих тканин, а де цей одяг, невідомо. Ніяких нових зразків ми не бачили, а спецодяг дуже поганої якості. Куди його там прати! Він без прання не витримує терміну, а ще гірше справа із чобітьми»²².

Захист дисертації В. Сокольського успішно відбувся у 1963 р. на засіданні вченої ради Львівського державного медичного інституту. Офіційними опонентами на захисті виступали завідувачий кафедри ортопедії і травматології Львівського державного медичного інституту професор, доктор медичних наук І. Зайченко та завідувачий кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії Львівського державного медичного інституту професор, доктор медичних наук І. Студзинський (Сокольский В., 1963, с. 2).

¹⁹ Савчук В. Указ. праця. С. 6.

²⁰ Корнилюк М. Відомому хірургу Сокольському – 85. *Наше місто*. 2005. 15 грудня. С. 4.

²¹ Савчук В. Указ. праця. С. 6.

²² Державний архів Волинської області. Ф. Р-2298. Оп. 1. Спр. 1221. Арк. 78.

Упродовж 1960–1970-х рр. В. Сокольський побував на 13 лікарських курсах, у тому числі двічі в М. Амосова, в академіків О. Шалімова, Б. Петровського, Є. Мешалкіна й інших світил медицини. Почав написання докторської дисертації, проте на половині В. Сокольський вирішив: *«А чи потрібен той папірець, що він змінить. Краще я буду працювати, а пишуть нехай інші»*²³. Після відкриття в 1966 р. Нововолинського медичного училища В. Сокольський запрошується для проведення лекційних занять. Нововолинське медичне училище функціонувало до 1972 р. (Левенець О., 2020, с. 24).

За довгі роки роботи в Нововолинську із 40 публікацій хірургів відділення лікарні Нововолинської медсанчастини в найпрестижніших медичних виданнях 30 з них належить В. Сокольському. У 1960–1970-х рр. активно досліджує і пише наукові статті з питань хірургії черевної порожнини та серця. Наприклад, «Знеболення при операціях на печінці та жовчних шляхах» (Сокольський В., 1965, с. 29–30), «Досвід хірургічного лікування кардіоспазму» (Сокольський В., 1969, с. 162–163), «Однчасна двостороння бронхографія під загальним обезболюванням» (Сокольський В., 1969, с. 175–177), «Незвичайний механізм тампонади серця при проникаючому пораненні грудей» (Сокольський В., 1970, с. 93), «Синдром Меллорі – Весса» (Сокольський В., 1973, с. 86) та інші. У відомому англійському журналі The Lancet було опубліковано статтю з аналізом нестандартної операції, виконаної у Нововолинську, за участю помічника і хірурга М. Гідзінського. Вона була першою на Волині, адже лікарям довелося боротися за життя хворого, у якого гнійний абсцес легень дав нестандартне ускладнення: не прорвав назовні, а пробився до серцевої «сорочки» і призвів до її запалення. У практиці В. Сокольського – ще одна дуже ризикована й унікальна операція з охолодженням людського тіла до 30 °С, адже пацієнт мав наріз у легенях і дуже хворі нирки й міг просто не витримати²⁴.

У своїх статтях В. Сокольський завжди подавав переважно результати своєї практичної діяльності хірурга при Нововолинській медсанчастині та зазначав позитивні висновки проведених ним операцій. Таким чином він демонстрував лікарські технології лікаря-практика, чим наукові публікації ставали додатковими інструкціями для проведення складних хірургічних операцій в інших лікарнях України. Саме тому в радянські часи Нововолинськ мав славу неофіційного центру хірургії Волинської області. У цьому значною мірою і заслуга хірургічного колективу Нововолинської медсанчастини, до складу якого входили учні В. Сокольського, а саме М. Гідзінський, Д. Корець, В. Середюк, М. Магомаєв, А. Бердник, В. Якимець та інші. Завдяки науковій роботі й консультаціям В. Сокольського ступінь кандидата медичних наук здобув М. Гідзінський²⁵.

В. Сокольський перший у Волинській області ввів апаратний наркоз із дозатором і застосовував керований ендотрахіальний наркоз (у легені через трубки вводять спеціальний препарат). Американський апарат, який важив 2,5 кг, В. Сокольський випросив в обласній лікарні, запримітивши, що він стоїть там без діла, накритий простирадлами. Трубки після вивчення відповідної літератури виготовив сам з трубок для клізми. Препарати для наркозу отримав від пацієнта із Чехії²⁶.

Досягнувши в 1980 р. пенсійного віку, В. Сокольський не залишив лікарську справу, а ще 18 років у міській центральній лікарні щодня оперував і повертав здоров'я пацієнтам. На посаді завідувача хірургічного відділення Нововолинської медико-санітарної частини В. Сокольський працював до 1992 р. Протягом 1992–1994 рр. – ургентний хірург Нововолинської центральної міської лікарні, а в 1994–1998 рр. – ургентний хірург Іваничівської центральної районної лікарні. У 1998 р. остаточно вийшов на пенсію. За 52 роки активної хірургічної діяльності В. Сокольський підготував понад 200 лікарів-інтернів хірургічного профілю. Нагороджений

²³ Ковалюк Г. Суєта суєт – не для нього. Нововолинській лікарні – 50. *Наше місто*. 2000. 1 червня. С. 2.

²⁴ Там само.

²⁵ Там само.

²⁶ Савчук В. Указ. праця. С. 6.

орденом «Знак пошани», орденом Великої Вітчизняної війни II ступеня, 12 медалями, неодноразово нагороджувався почесними грамотами обласного управління охорони здоров'я, міської ради та виконкому, «Відмінник охорони здоров'я». Відповідно до рішення Нововолинської міської ради № 22/9 від 30 травня 2001 р. В. Сокольському присвоєно звання «Почесний громадянин міста Нововолинська»²⁷.

Помер Вольф Сокольський 17 серпня 2012 р. Похований на цвинтарі міста Нововолинськ. Справу батька продовжила донька Ніна – педіатр вищої категорії Львівської поліклініки, а також внучка Наталія, яка працює медсестрою в кабінеті уролога Луцької поліклініки²⁸.

Таким чином, кандидат медичних наук Вольф Сокольський був талановитим хірургом, чуйним і безкорисливим лікарем, автором багатьох наукових статей із хірургії, високоосвіченою і всебічно розвинутою людиною, завдяки чому заслужив велику повагу серед пацієнтів, лікарів, громадськості міста Нововолинська, Волинської області та хірургів України.

Список літератури

- Амосов Н. М., 1961. Сокольський В. М. Развитие хирургии легких на Украине. *Грудная хирургия*. № 2. С. 72–76.
- Карпенюк Т. Б., 2014. Сергєєва В. В., Бойко І. З. *На зламі століть. У пам'ять прийдешнім поколінням*. Луцьк.
- Левенець О. М., 2020. Середня медична освіта у Волинській області в 1964–1975 рр. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. Т. 31 (70) № 1. С. 18–26.
- Сокольський В. М., 1961. Опыт грудной хирургии в периферийном хирургическом отделении. *Вестник хирургии им. И. И. Грекова*. № 5. С. 34–38.
- Сокольський В. М., 1962. Хронические травматические бурситы у шахтеров. *Клиническая хирургия*. № 12. С. 20–24.
- Сокольський В. М., 1963. *Хронические профессиональные бурситы у горнорабочих Львовско-Волинского каменноугольного бассейна*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата медицинских наук. Львов.
- Сокольський В. М., 1965. Гидзинский Н. И., Турчин И. С., 1965. Обезболивание при операциях на печени и желчных путях. *Вопросы практической хирургии и организации хирургической помощи в Волинской области*. Луцк. С. 29–30.
- Сокольський В. М., 1969 а. Опыт хирургического лечения кардиоспазма. *Организация здравоохранения и клиническая медицина*. № 2. С. 162–163.
- Сокольський В. М., 1969 б. Одномоментная двухсторонняя бронхография под общим обезболиванием. *Организация здравоохранения и клиническая медицина*. № 2. С. 175–177.
- Сокольський В. М., 1970. Необычный механизм тампонады сердца при проникающем ранении груди. *Клиническая хирургия*. № 2. С. 93.
- Сокольський В. М., 1973. Синдром Меллори – Весса. *Клиническая хирургия*. № 9. С. 86.

Yurii Velinets

BIOGRAPHY, MEDICAL PRACTICE, AND SCIENTIFIC ACTIVITY OF THE VOLYN SURGEON WOLF SOKOLSKY (1920–2012)

The article presents the key milestones in the life and career of the prominent surgeon, a disciple of Mykola Amosov, Candidate of Medical Sciences, Wolf Moiseiovych Sokolsky. The article analyzes Sokolsky's years of study at medical institutes and his professional formation as a surgeon. It pays particular attention to his personal contribution to the development of surgery and the establishment of medical institutions in Volyn Oblast. It examines Sokolsky's scientific collaboration and communication with his teacher, the renowned Ukrainian surgeon Mykola Amosov. The article outlines Amosov's role in Sokolsky's scientific and professional advancement, as well as his assistance in equipping provincial hospitals, particularly in Volyn Oblast. In view

²⁷ Державний архів Волинської області. Ф. Р-2298. Оп. 1. Спр. 1221. Арк. 78.

²⁸ Корнилюк М. Відомому хірургу Сокольському – 85. *Наше місто*. 2005. 15 грудня. С. 4.

of Sokolsky's Jewish origin, the article addresses the accusations he faced during the Stalinist repressions in the so-called "Doctors' Case" (1952–1953).

The article explores Sokolsky's research areas, in particular his study of thoracic surgery (chest surgery), abdominal surgery, and cardiac surgery. It highlights Sokolsky's contribution to the study of chronic traumatic bursitis, an occupational disease affecting the knee and elbow joint capsules of miners. He proposed methods for preventing miners' occupational diseases, including the development of special knee pads for work uniforms. The article presents new medical techniques developed by Sokolsky as a result of his research. It highlights the impact of Sokolsky's medical achievements on enhancing the skills of his colleagues – junior and less experienced doctors of the Novovolynsk medical unit. It also sheds light on the personal and family life of Wolf Sokolsky.

Key words: surgery, Wolf Sokolsky, medicine, Novovolynsk, Volyn Oblast, Mykola Amosov, Lviv-Volyn Coal Basin.

References

- Amosov N. M., 1961. Sokolskij V. M. Razvitie hirurgii legkih na Ukraine [Development of lung surgery in Ukraine]. *Grudnaja hirurgija*. № 2. 72–76. (In Russian).
- Karpenyuk T. B., 2014. Serhyeyeva V. V., Bojko I. Z. *Na zlami stolit. U pamyat pryjdeshnim pokolinnyam* [At the turn of the century. In memory of future generations]. Luck. (In Ukrainian).
- Levenec O. M., 2020. Serednya medychna osvita u Volynskij oblasti v 1964–1975 rr. [Secondary medical education in the Volyn region in 1964–1975]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Istorychni nauky*. Vol. 31 (70) № 1. 18–26. (In Ukrainian).
- Sokolskij V. M., 1961. Opyt grudnoj hirurgii v periferijnom hirurgicheskom otdelenii [Experience of thoracic surgery in a peripheral surgical department]. *Vestnik hirurgii im. I. I. Grekova*. № 5. 34–38. (In Russian).
- Sokolskij V. M., 1962. Hronicheskie travmaticheskie bursity u shahterov [Chronic traumatic bursitis in miners]. *Klinicheskaja hirurgija*. № 12. 20–24. (In Russian).
- Sokolskij V. M., 1963. *Hronicheskie professionalnye bursity u gornorabochih Lvovsko-Volynskogo kamenougolnogo bassejna* [Chronic occupational bursitis in miners of the Lviv-Volyn coal basin]. Avtoreferat disertacii na soiskanie uchenoj stepeni kandidata medicinskih nauk. Lvov. (In Russian).
- Sokolskij V. M., 1965. Gidzinskij N. I., Turchin I. S. Obezbolivanie pri operacijah na pechini i zhelchnyh putjah [Pain relief during operations on the liver and bile ducts]. *Voprosy prakticheskoy hirurgii i organizacii hirurgicheskoy pomoshhi v Volynskoj oblasti*. Luck. 29–30. (In Russian).
- Sokolskij V. M., 1969. Opyt hirurgicheskogo lechenija kardiospazma [Experience in surgical treatment of cardiospasm]. *Organizacija zdravooohranenija i klinicheskaja medicina*. № 2. 162–163. (In Russian).
- Sokolskij V. M., 1969. Odnomomentnaja dvuhstoronnjaja bronhografija pod Obshhim obezbolivaniem [One-stage bilateral bronchography under general anesthesia]. *Organizacija zdravooohranenija i klinicheskaja medicina*. № 2. 175–177. (In Russian).
- Sokolskij V. M., 1970. Neobychnyj mehanizm tamponady serdca pri pronikajushhem ranenii grudi [Unusual mechanism of cardiac tamponade in penetrating chest wound]. *Klinicheskaja hirurgija*. № 2. 93. (In Russian).
- Sokolskij V. M., 1973. Sindrom Mellori – Vessa [Mallory – Wess syndrome]. *Klinicheskaja hirurgija*. № 9. 86. (In Russian).

Дата надходження статті: 26.09.2025

Дата прийняття статті: 22.10.2025

Опубліковано: 10.12.2025